

BURGERINITIATIEF 10 APRIL 2008

MAAK VAN HET WIBAUTPLANTSOEN

EEN WIBAUTPARK

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	3
2.	GEVRAAGD BESLUIT.....	3
1.	<i>ACTIE 1: EEN TWEEDE OVERSTEEKPLAATS NAAR HET PARK.....</i>	<i>4</i>
2.	<i>ACTIE 2: HET PARK ALS NATUURLIJK LUCHTFILTER.....</i>	<i>5</i>
3.	<i>ACTIE 3: KINDERVREUGDE: EEN WATERSPEELPLAATS.....</i>	<i>7</i>
4.	<i>ACTIE 4: VOGELVREUGDE: EEN DUIVENVOERPLAATS.....</i>	<i>8</i>
5.	<i>ACTIE 5: THE RETURN OF FLOOR WIBAUT.....</i>	<i>9</i>
6.	<i>ACTIE 6: HET PARK ALS “DRIEBUURTENPUNT”.....</i>	<i>10</i>
7.	<i>ACTIE 7: HERAANLEG GROENSTROOK PLATANENWEG EN VOET/FIETSPAD.....</i>	<i>13</i>
8.	<i>ACTIE 8: ZET HET WIBAUTPARK OP DE KAART.....</i>	<i>16</i>

1. Inleiding

Op 20 september 2006 kwamen bijna veertig betrokkenen en omwonenden van de Parooldriehoek bijeen op een door het stadsdeel georganiseerde bewonersavond. Men werd gevraagd mee te denken over nieuwe planvorming rondom dit project. Als inbreng werd o.a. vastgesteld:

- *geen bebouwing van het plantsoen*
- *denken vanuit de groenstructuur*
- *rekening houden met het huidige bomenbestand*

In het voorjaar 2008 presenteerde het Stadsdeel de “Ontwikkelingsrichting Parooldriehoek”; hierin blijkt uiteindelijk niets met deze wensen te zijn gedaan.

Met de situering van een hotel in het plantsoen gaat ruim 80% van het plantsoen verlorenⁱ. Onder het grootste gedeelte van het projectgebied komt een parkeergarage dus daar kunnen de bomen niet blijven staan. In het totaal moeten 100 van de 180 bomen voor de nieuwbouw verdwijnen. Het gebied voor het ROC gebouw blijft onbebouwd; daar komt dan een nieuw plantsoen.

De bijdrage van dit nieuwe plantsoen aan de totale oppervlakte openbaar groen is relatief klein in verhouding tot de toename van het aantal woningen. In absolute zin neemt het aantal vierkante meter openbaar groen per bewoner zelfs met meer dan de helft afⁱⁱ. Ook de luchtzuiverende werking van dit plantsoen kan zich niet meten met het Wibautplantsoen vanwege belangrijke verschillen in aanstromingsprofiel en inrichting.

En, omdat het nieuwe plantsoen 250 meter noordelijker ligt, compenseert het niet de positieve effecten van het Wibautplantsoen op de luchtkwaliteit van de huidige buurten.

De Vereniging Vrienden van het Wibautplantsoen wil het oude plantsoen niet laten opofferen aan een hotel. Daarom verspreidden zij een flyer met het westelijke aanzicht van de nieuwe Parooldriehoek in de aanliggende stratenⁱⁱⁱ. Met als resultaat een burgerinitiatief van 28 buurtbewoners ondersteund door meer dan honderd sympathisanten met als motto: ***Maak van het Wibautplantsoen een Wibautpark.***

Tijdens de initiatiefgroepbijeenkomst 21 januari zijn er een hoop ideeën ingediend die het park aantrekkelijker kunnen maken. De beste ideeën zijn in dit burgerinitiatief als ‘**ACTIEPUNTEN**’ opgenomen.

Sommige initiatiefnemers koppelen het al dan niet uitvoeren van deze actiepunten nadrukkelijk los van de discussie of het plantsoen al dan niet zal moeten verdwijnen. Ze willen het plantsoen **nu** beter kunnen gebruiken.

Hoe dan ook; er is geen “consensus met de buurt over de plattegrond”^{iv} van het nieuwe plan Parooldriehoek zoals in de Ontwikkelingsrichting ten onrechte wordt gesuggereerd.

Bart Dart,

Buurtbewoner en woordvoerder van de burgerinitiatiefgroep.

2. Gevraagd besluit

Het besluit dat nu aan de Stadsdeelraad Oost/Wgm wordt gevraagd is:

- ***In te stemmen met de acht actiepunten van dit burgerinitiatief en de resultaten te evalueren in nader te bepalen deelraadsvergadering(en).***

1. ACTIE 1: EEN TWEEDE OVERSTEEKPLAATS NAAR HET PARK.

Motivatie.

Het Wibautplantsoen hoort officieel bij de Weesperzijdebuurt^v. Deze buurt heeft nauwelijks groengebied (minder dan 1%)^{vi} en heeft dus alle recht op intensiever gebruik van het plantsoen. De Wibautstraat ligt echter als lawaaiige barrière tussen de buurt en het plantsoen in, en de kruising met de Gijsbrecht van Aemstelstraat maakt alleen het noordelijk gedeelte van het plantsoen bereikbaar. Het autoverkeer langs de Wibautstraat neemt ieder jaar toe, met de plannen Parooldriehoek erbij totaal 36% in 2015^{vii}, dus in de toekomst wordt het onmogelijk “ongeregeld” over te steken. De relatie tussen de Weesperzijde en de Oosterparkbuurt komt hiermee verder onder druk te staan. Aangezien ook het stadsdeel deze relatie wil versterken is het een goed idee als compensatie voor de toenemende drukte een extra oversteekplaats bij de Centrale Stad aan te vragen. De Wibautstraat is immers Hoofdnet Auto.

Uitwerking.

Realisatie van een met verkeerslichten geregelde Voetgangers Oversteek Plaats (VOP) ter hoogte van de spoorbrug over de Wibautstraat om ook een zuidelijke toegang tot het park te hebben. Deze VOP is gesynchroniseerd met de regelingen van de overige kruisingen, zodat de doorstroming van Hoofdnet Auto niet in gevaar hoeft te komen. Indien nodig zouden waarschuwingslichten onder de spoortunnel kunnen worden gezet, zoals de automobilist nu ook al voor filevorming wordt gewaarschuwd.

De Wibautstraat barricadeert voor de Weesperzijdebuurt de zuidelijke toegang tot “hun” plantsoen.

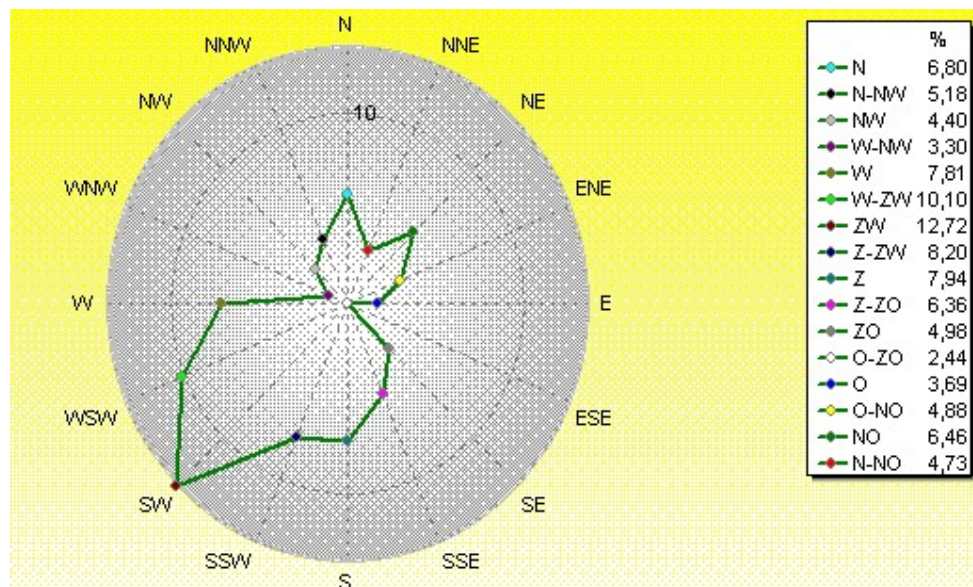

2. ACTIE 2: HET PARK ALS NATUURLIJK LUCHTFILTER.

Motivatie.

Op 1 februari 2006 ondertekenden het rijk en 31 grote steden (ook Amsterdam) een intentieverklaring^{viii} om samen groen in de steden hoger op de bestuurlijke agenda te zetten. De steden erkennen de baten van groen in de stad als oplossing van maatschappelijke vraagstukken zoals leefbaarheid, gezondheid, economie, ecologie, integratie, sociale binding en: **milieu**. Groen vermindert de schadelijke concentraties fijnstof, gaat geluidsoverlast tegen en verlaagt windhinder^{ix}. Ook kan groen – vooral bomen – een oplossing zijn voor het tegengaan van toenemende hitte in de steden tijdens de zomer (hittestress) als gevolg van de klimaatverandering. Door het verdampen van water uit de bladeren daalt de omgevingstemperatuur waarmee tijdens langdurige hitte de vorming van ozon ten gevolge van het autoverkeer wordt verlaagd. Daarnaast nemen de bomen stikstofdioxide op.

De Wibautstraat overschreed in 2006 de grenswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof zoals gesteld in het Besluit Luchtkwaliteit 2005. De concentraties zijn de afgelopen jaren niet verder gedaald^x. Het Wibautplantsoen ligt in relatie tot de luchtkwaliteit van de omringende buurten op een zeer strategische plaats. Het grootste gedeelte van het jaar waait de wind uit zuidwestelijke richting, dus vanaf de Wibautstraat via het plantsoen de Transvaal- en de Oosterparkbuurt in^{xi}. Door de gelaagde opbouw van het bomenbestand in (maar ook: rondom) het park wordt de slechte lucht van de Wibautstraat meerdere malen gezuiverd. In de genoemde buurten vermindert daarmee de toegenomen achtergrondconcentratie van het aanwezige fijn stof^{xii}, ook zorgen de bomen voor een lagere windsnelheid. Hiermee wordt de geluidsoverlast van de Wibautstraat beperkt.

De windroos van 2006: het waait het vaakste en het hardste uit het zuidwesten.

De gemeente Amsterdam wil graag meer inzicht in de bijdrage die groen kan leveren aan de luchtkwaliteit. Daarom is er geld gereserveerd om door middel van een aantal pilots onderzoek te doen naar de effecten. De stadsdelen krijgen de mogelijkheid bij de dienst Ruimtelijke Ordening groen op verschillende schaalniveaus voor te dragen. Het Wibautplantsoen valt onder schaal III (parkjes/parken) maar is niet geselecteerd.

Uitwerking.

Het Wibautplantsoen moet worden voorgedragen als typisch voorbeeld van een postzegelpark op schaal III van de pilots 'Luchtkwaliteit & Groen'^{xiii}. Daarmee komt er meer aandacht voor de rol die het park en de omliggende bomen speelt in de kwaliteit van de lucht in de aanliggende buurten.

Ook moet worden onderzocht wat het effect van het park is op de toename van de concentratie stikstofdioxide die zal ontstaan als gevolg van de verzesvoudiging van het aantal woningen.

Uitlaatgassen van het verkeer waaien via het plantsoen de achterliggende buurten in.

3. ACTIE 3: KINDERVREUGDE: EEN WATERSPEELPLAATS

Motivatie.

Bijna 30 jaar lang werd het (onder het stadsdeel vallende) nabij gelegen Prins Bernhardpark 's zomers druk bezocht vanwege het aanwezige klimrek met sproeiers. Met de komst van Intratuin eind jaren '90 is de waterspeelplaats weggehaald en nooit meer teruggekeerd. Dat een dergelijk klimrek een belangrijke bijdrage aan de kindervreugde leverde heeft zich in de tijd wel bewezen (zie foto). Sommige stadsdelen hebben nog een dergelijk klimrek (Amsterdam Noord: Petmolen).

Uitwerking.

Plaatsing van dit rek in het Wibautplantsoen komt de sociale cohesie in de buurt ten goede en voegt aan de Parooldriehoek een stukje waterrecreatie toe. De (water)speelplaats kan naast een te vestigen paviljoen worden gerealiseerd (zie ook actie 6). Het rek kan worden beheerd door de paviljoenhouder in samenwerking met het stadsdeel; bezoekers houden een oogje in het zeil.

klimrek met sproeiers in het Prins Bernhardpark ...verdwenen met de komst van INTRATUIN

4. ACTIE 4: VOGELVREUGDE: EEN DUIVENVOERPLAATS

Motivatie.

Het Wibautplantsoen wordt op dit moment bevolkt door een kolonie van bijna honderd duiven.

Deze hebben het goed, want iedere dag gooien buurtbewoners brood op het grasveld. Dat heeft een belangrijke functie: het is één van de weinige directe contacten van de buurtbewoners met de stadsnatuur.

Helaas trekt het brood ook ratten aan.

In plaats van dit de bewoners af te pakken zou het beter zijn een (veilige) duivenvoerplaats in te richten.

Uitwerking.

Een vogeldeskundige richt in samenwerking met een kunstenaar en/of ontwerper de duivenvoerplaats in. Brood en etensresten worden via een afvoersysteem na zonsondergang (automatisch) verwijderd; de voerplaats kan onder beheer van de paviljoenhouders worden gesteld (zie ook actie 6).

Gewenste en ongewenste stadsnatuur bij de fietstunnel naast het Wibautplantsoen (30-03-08)

5. ACTIE 5: THE RETURN OF FLOOR WIBAUT

Motivatie.

Bij het Wibautpark hoort natuurlijk het beeld van de voormalige wethouder. Bevorderde als wethouder van volkshuisvesting de bouw van goede, betaalbare woningen; was ook nog wethouder van kunstzaken (1923-1927). Non-conformist. Zou zich zeker thuis gevoeld hebben in het park. Hij heeft er vroeger ook al gestaan, ter hoogte van de huidige metro-ingang.

Floor Wibaut wakend over zijn Wibautstraat. Een duidelijker begin van de straat kan er niet zijn. Beter dan een hotel!

Wibaut waakt over zijn straat (mei 1967)

Uitwerking.

Met de sloop van het Wibauthuis is ook het lot van Wibaut onzeker. Het stadsdeel zet hem terug op zijn oorspronkelijke plek en draagt daarmee bij aan meer functies van het park: niet alleen groen, maar kinderplezier met het waterklimrek. Het terugplaatsen van het beeld van Wibaut is een begin van meer functies in het park en beter gebruik daarvan.

6. ACTIE 6: HET PARK ALS “DRIEBUURTENPUNT”

Motivatie.

Hoewel luchtkwaliteit een belangrijk argument is voor het bestaansrecht van het Wibautplantsoen heeft het zichzelf daarmee nog niet op de kaart gezet. Dat wordt anders als het plantsoen wordt ingericht als een park. Een postzegelpark. Met vergelijkbare voorzieningen als het Oosterpark: goede verlichting, verharde wandel- en fietspaden, nieuwe banken etc. Wil het park een functie als ontmoetingsplaats van de aangrenzende Oosterpark-, Transvaal- en Weesperzijdebuurt verwerven dan zijn er mogelijkheden. Het park als “driebuurtenpunt”.

Uitwerking.

- ***Een (grote) vijver met fontein.***

Een grote vijver met een fontein nodigt uit tot zitten, kijken, praten en beleven; denk aan de vijver in het park bij het Frederiksplein. Ook zuivert de fontein fijn stof uit de lucht en maskeert hij het verkeerslawaaï.

- ***Het beeld van Wibaut in het park.***
Zie actie 5.

- ***Een (water) speelplaats***
Zie actie 3.

- ***Een paviljoen.***
In het Wibautpark wordt een paviljoen ingericht als de paviljoens met terras in het Vondelpark. Het paviljoen, midden tussen het groen (met terras op het zuidwesten) zal zeker in de zomer onder de verkoelende bomen van het Wibautpark de concurrentie met andere parkpaviljoens aankunnen. En het fungeert als toezicht op de rest (o.a. speelplaats) van het park.

- ***Een voetpad/fietspad door het park.***
Zie actie 7.

- ***Een trap en voetgangersbrug over de Wibautstraat***
Een voetgangersviaduct hoeft niet veel geld te kosten gezien het feit dat er al een spoorbrug ligt. De voetgangersbrug kan hieraan worden bevestigd. Met behulp van semi-open hekwerk kan het risico op springen of vallen van mensen of het gooien van voorwerpen worden afgedekt. De brug maakt een permanente oversteek tussen de Weesperzijdebuurt en het park mogelijk. De Wibautstraat is hiermee voor parkbezoekers weer wat minder een onneembare hindernis geworden.

- ***Geluidsheuvels***
De geluidsheuvels dempen het lawaai van het verkeer van de Wibautstraat maar maken door hun semi-open structuur een zekere sociale controle vanaf de Wibautstraat nog steeds mogelijk.

○ *Hondenpoepzakjesautomaten*

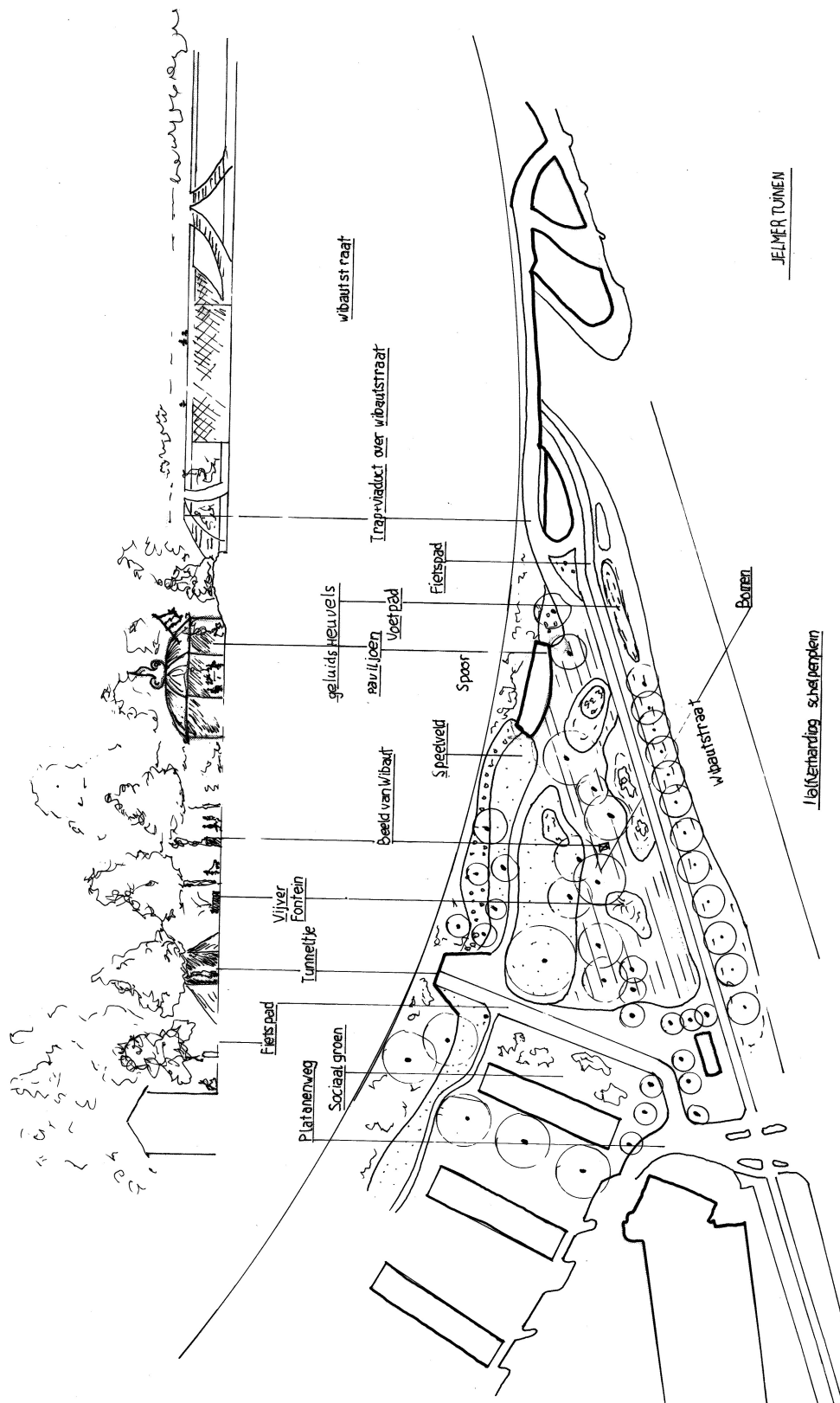

Ze staan niet op de parkplattegrond, maar *hondenpoepzakjesautomaten* zijn onmisbaar in een doordachte opzet van het openbaar groen.

Het Wibautplantsoen is één van de weinige open plekken waar honden nog vrij (en veilig) kunnen uitrennen. Dat moet zo blijven. Bewoners die honden uitlaten bevorderen de sociale veiligheid. Bovendien stimuleert huisdierenbezit sociale contacten.

Het toekomstige park nodigt echter niet bepaald uit tot verblijven als er hondendrollen in het gras liggen. Het experiment met de hondenpoepzakjesautomaat tegenover Weesperzijde 143 heeft aangetoond dat het aantal hondendrollen per vierkante meter rap afneemt als de eigenaren een door het stadsdeel ter beschikking gesteld kwaliteitszakje kunnen gebruiken om ze op te ruimen. Bewoners komen zelfs uit andere buurten op de gratis zakjes af!

Met de hondenpoepzakjesautomaat laat het stadsdeel de buurt zien dat het de opbrengsten van de hondenbelasting ook daadwerkelijk besteedt aan voorzieningen voor de hondenbezit(st)ers.

Het park als ontmoetingsplaats van drie buurten; een ontwerp waar vele ideeën samenkomen.

7. ACTIE 7: HERAANLEG GROENSTROOK PLATANENWEG EN VOET/FIETSPAD

Motivatie.

In de oorspronkelijke opzet van de Parooldriehoek waren er diverse voorzieningen gepland voor de omwonenden. Zo is in het bestemmingsplan (1961) nabij de Olmenweg zo'n 1500 m² speelplaats voor kinderen voorzien. Tussen de flats van de Platanenweg en het spoortalud liep een voetpad met aanliggend 1200 m² groen. Ook liep parallel aan de spoorlijn tot aan de Wibautstraat een verhard voetpad door het plantsoen.

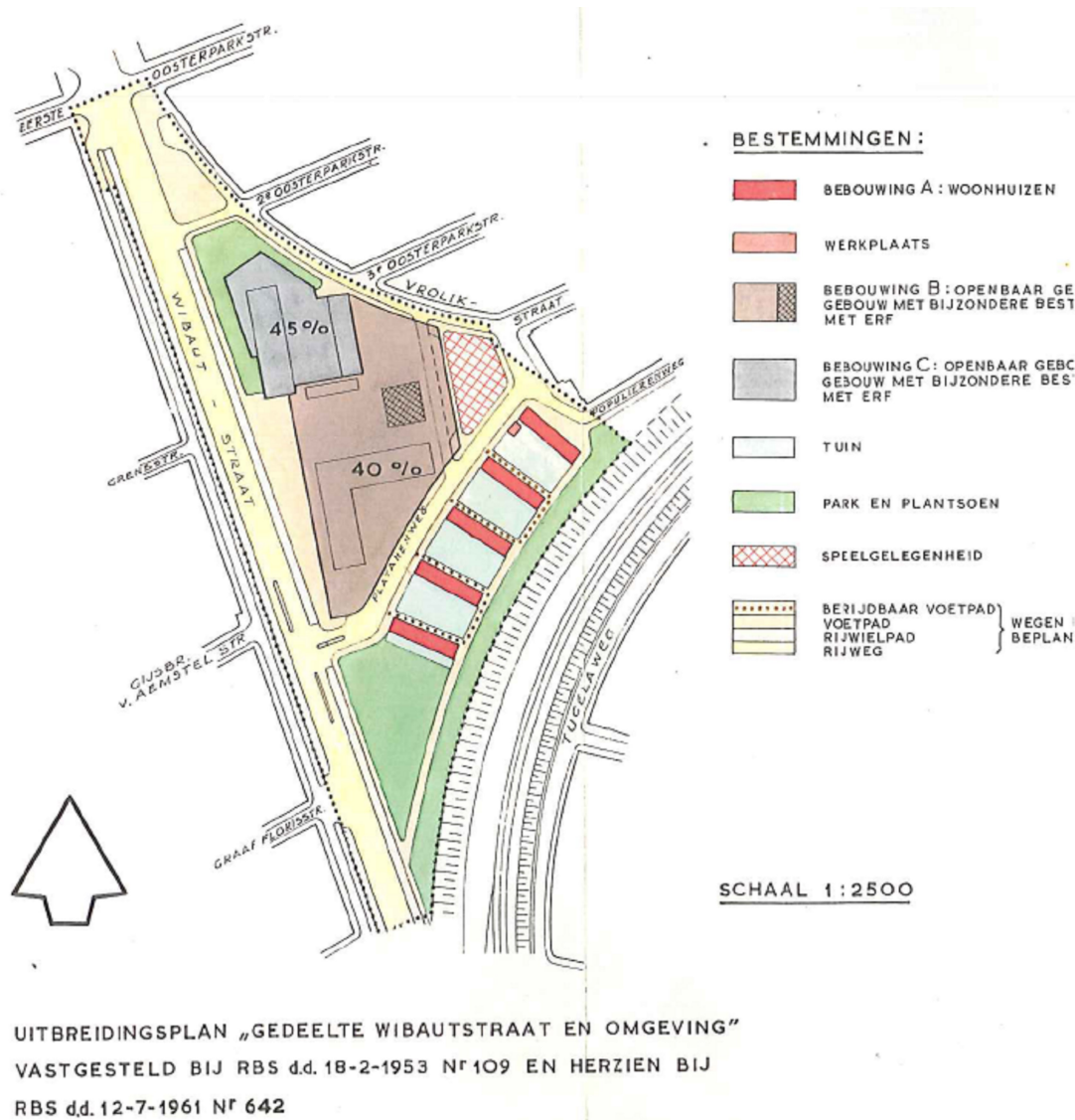
De drie Amerikaanse populieren naast de fietstunnel hebben een belangrijke functie voor de luchtkwaliteit (zie actie 2) en zijn beeldbepalend voor de buurt. Zij maakten van begin af aan onderdeel uit van de groenstrook.

De oorspronkelijke groenstrook langs de spoordijk (1967), in de verte de drie populieren. Nu liggen hier ongebruikte parkeerplaatsen en een toegangsweg voor auto's.

De huidige parkeerplaatsen in dit gebied zijn 1) illegaal en 2) onnodig.

- 1) Illegaal omdat het vigerende bestemmingsplan hier nooit op is aangepast en er ook geen vrijstelling voor is verleend.
- 2) Onnodig omdat er met het invoeren van betaald parkeren geen gebruik meer van wordt gemaakt.

Het nu geldende bestemmingsplan lijkt bepaald niet op de werkelijkheid.

In het coalitieakkoord “Actief met de buurt” (maart 2008; PvdA, Meerbelangen en SP) staat bij “Ruimtelijk Beheer” (hoofdstuk 11) te lezen: *Waar mogelijk zetten we asfalt en stenen om in groen.* Hier lijkt zich een uitgesproken kans voor te doen!

Vervolgens zal het plan dit gebied in te richten als privé-tuinen (van de spoorwoningen) opnieuw moeten worden bekeken. Het gaat immers over het verdwijnen van openbaar groen (en geen parkeerplaatsen).

Dat geldt ook voor de 1500m² speelgelegenheid:

“Binnen de plannen voor de Parooldriehoek wordt de openbare ruimte die verdwijnt volledig gecompenseerd. Uitgangspunt hierbij is dat de nieuwe openbare ruimte (veiligheid, groen, speelruimte, fietsroutes, voetpaden) hoogwaardig van kwaliteit is.”^{xiv}

In de plannen voor de Parooldriehoek is echter geen 1500m² speelgelegenheid gereserveerd.

Maar, er is nog een argument.

De druk op het nog aanwezige openbaar groen neemt door de explosieve groei van het aantal woningen enorm toe: bijna zes keer zoveel woningen maar nog geen twee keer zoveel openbaar groen. De oorspronkelijke groenstrook parallel aan het spoortalud zal de kwaliteit van de leefomgeving daarom flink verbeteren. Bovendien kunnen de drie populieren als onderdeel van het openbaar groen blijven staan. In eerdere ontwerpen van de architect van de vernieuwde Parooldriehoek is daar ook vanuit gegaan. Het doorgaande voet/fietspad vanaf de Wibautstraat langs het spoortalud via het plantsoen naar de Populierenweg verhoogt de sociale veiligheid in het park en langs de woningen. En het is geen nieuw idee: het lag er al in 1971.

het oorspronkelijke voetpad door het park (1971) wat doorloopt tot de Populierenweg

Uitwerking.

De parkeerplaatsen tussen de Platanenweg en het spoortalud worden opgeheven en het gebied wordt weer groengebied. Dit gebied blijft van de buurt (openbaar groen) en wordt niet opgeofferd als privé-tuinen. De 1500m² speelgelegenheid wordt opgenomen in de nieuwe Parooldriehoek. Het voet/fietspad wordt aangelegd als oorspronkelijk: van Wibautstraat tot Populierenweg.

8. ACTIE 8: ZET HET WIBAUTPARK OP DE KAART

Het Wibautplantsoen bestaat officieel niet. Het komt niet voor op enige kaart, niet in straatnamenboekjes, niet op Google maps. Reden: het was in het oorspronkelijke bestemmingsplan Parooldriehoek (toen nog **Gedeelte Wibautstraat en Omgeving**) een onderdeel van de Wibautstraat. Eigenlijk zou het dus Wibautstraatplantsoen moeten heten. Anno 2008 zou het plantsoen met zijn bomen en toekomstige inrichting de nominatie postzegelpark verdienen. Daarom stellen wij voor met het opknappen ook een officiële naam aan het plantsoen toe te kennen:

Wibautpark.

Bronvermelding

-
- ⁱ Masterplan Parooldriehoek Stadsdeel Oost/Wgm [sept. 2007] sheet “General Layout”
ⁱⁱ Masterplan Parooldriehoek Stadsdeel Oost/Wgm [sept. 2007] sheet “General Layout”
ⁱⁱⁱ Masterplan Parooldriehoek Stadsdeel Oost/Wgm [sept. 2007] sheet “Areal view looking East”
^{iv} Ontwikkelingsrichting Parooldriehoek Stadsdeel Oost/Wgm [jan. 2008] § 2.3 “Programma”
^v Buurtfoto’s [2007] Stadsdeel Oost/Wgm deel 2 kaartje pagina 3
^{vi} Buurtfoto’s [2007] Stadsdeel Oost/Wgm deel 2 Figuur 10.1.2 Soorten bodemgebruik
^{vii} Verkeersstudie Parooldriehoek DIVV [sept. 2007]
^{viii} Groen en de Stad [febr. 2006] LNV, VROM, WWI, 31 grote steden (o.a. Amsterdam) 21 provincies e.a.
^{ix} Groen voor Lucht [2007] Alterra, Wageningen
^x Begeleidende brief Rapport Luchtmeetnet GGD [nov. 2007]
^{xi} KNMI Klimaatatlas van Nederland
^{xii} Integraal Technisch Groen [2007], ES Consulting, sheet “Groenstructuur aan weg geeft effect in woongebied”
^{xiii} Luchtkwaliteit en Groen DRO i.s.m. Alterra en Mapsup [nov. 2007]
^{xiv} Coalitieakkoord Actief met de Buurt PvdA, Meerbelangen, SP [mrt. 2008]

Foto’s:

beeldarchief gemeente Amsterdam pagina 7, 9, 13, 15
stadsdeel Oost/Wgm pagina 1, 6, 11
B. Dart pagina 4, 8

Afbeeldingen:

Jelmer tuinen pagina 12
Bestemmingsplan Parooldriehoek Oost/Wgm pagina 14

Uitgave 10 april 2008

Dit burgerinitiatief kwam tot stand met steun van:

- Stichting Urban Resort
- Jelmer Tuinen

Bijzondere dank aan Jacoline, Albert, Yvonne en Jelmer.

Reacties:

Bart Dart
Populierenweg 22
1091 KL Amsterdam
Email: plantsoenvrienden@telfort.nl